

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
opetusneuvos Anne Mårtensson

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN ASiantuntijakuuleminen

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta torstai 18.03.2020 klo 9.30 / HE 4/2020 vp

Yhtenäisten valtakunnallisten soveltuvuuskokeiden valmistelutilanteesta

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Ammatilliseen koulutukseen voi hakeutua jatkuvan haun tai valtakunnallisen yhteishaun kautta. Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisesta käytettävistä valintaperusteista ja -menettelyistä. Yhteishaun valintaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön valintaperusteasetuksella. Koulutuksen järjestäjä päättää järjestääkö se opiskelijavalinnan yhteydessä pääsy- ja soveltuvuuskokeita. Opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on jatkuvassa haussa selvittää yhdessä hakijan kanssa hänelle soveltuva tutkinto, tutkinnon osa tai koulutus, jos hakija ei ole hakenut opiskelijaksi tiettyyn tutkintoon tai koulutukseen. Tutkinnon, sen osan tai koulutuksen soveltuvuutta arvioitaessa on huomioitava alan sopivuus ja tutkinnon, sen osan tai koulutuksen oikea vaatavuustaso. Myös yhteishaun kautta tiettyyn tutkintoon valittu opiskelija voidaan ohjata hänelle paremmin soveltuvaan tutkintoon, jos käy ilmi, ettei valittu tutkinto ole hänelle soveltuva.

Valtakunnallisen yhteishaun hakumenettelyistä säädetään yhteishakuasetuksella. Koulutuksen järjestäjä voi halutessaan järjestää pääsy- tai soveltuvuuskokeen. Jos koe järjestetään, on siihen kutsuttava tällöin kaikki hakijat. Opiskelijaksi ei voida valita hakijaa, joka ei osallistu järjestettyyn pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi kevään 2019 yhteishaussa ensimmäisen kerran sovellet-tavan asetusmuutoksen (161/2019), jonka myötä hakija voidaan jättää valitsematta pääsy- ja soveltuvuuskokeen perusteella SORA-tutkintoihin ja osaamisaloihin antamalla hakijalle kokeesta 0 pistettä. Muutos koskee sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa ja muita asetuksella säädettyjä SORA-tutkintoja ja osaamisaloja.

Jätettäessä opiskelija valitsematta turvallisuusvaatimuksia sisältävään koulutukseen, tulee järjestäjän selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto tai koulutus ja lisäksi ohjata hakija hakeutumaan koulutukseen tai muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestäminen

Asetusmuutoksen myötä on havaittavissa, että entistä useampi koulutuksen järjestäjä järjesti vuonna 2019 pääsy- ja soveltuvuuskokeen. Vuonna 2018 ammatillisen koulutuksen hakukohteista 12,8 % järjesti pääsykokeen. Luku kasvoi vuonna 2019, jolloin pääsykokeita järjestäviä oli 16,8 % ammatillisen koulutuksen hakukohteista. Vuonna 2018 SORA-tutkinnoista 539 hakukohdetta oli mukana yhteishaussa, joista 116 eli 22 % järjesti pääsykokeen. Tänä vuonna 2019 SORA-tutkintoja yhteishaussa oli mukana 528 ja niistä n. **38 %** järjesti pääsykokeen.

SORA-lainsäädäntö

SORA-lainsäädäntö (ratkaisuja soveltumattomuuteen) on tullut voimaan 1.1.2012 alkaen. Opiskelijaksi ottamisen lähtökohtana on esteettömyys ja kohtuullisten mukautusten tekeminen. Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos näihin ns. SORA-tutkintoihin tai osaamisaloihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Opiskelijavalinnassa hakija voidaan jättää valitsematta koulutukseen tai myöhemmin peruuttaa opiskeluoikeus soveltumattomuuden perusteella. SORA-lainsäädännön tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja sen jälkeisessä työelämässä lisäämällä koulutuksen järjestäjien mahdollisuutta puuttua tilanteisiin, jotka liittyvät opiskelijoita koskeviin soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin SORA-lainsäädäntöä sovelletaan. Tavoitteena on edistää potilas- ja asiakasturvallisuutta, liikenteen turvallisuutta, alaikäisten turvallisuutta sekä opiskelijan itsensä ja opiskelu- ja työyhteisön turvallisuutta. Lisäksi tavoitteena on varmistaa opiskelijan oikeusturva.

SORA-tutkimuksen käynnistäminen osana SORA-hanketta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt SORA-hankkeen toimikaudeksi 23.2.2018–31.12.2020. Hankkeessa tehdään selvitys SORA-lainsäädännön soveltamista koskevista ongelmista sekä SORA-lainsäädännön uudistamista koskevista tarpeista. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös pääsy- ja soveltuvuuskokeiden roolia soveltuvuuden arvioinnissa. Hankkeen aikana on tavattu mm. soveltuvuuden arviointiin perehtyneitä tutkijatahoja ja todettu, että soveltuvuuden arvioinnin kehittäminen edellyttää sekä nykykäytänteisiin että kehittämistarpeisiin pohjautuvaa tutkimustietoa. SORA-tutkimusta koskevan tutkimuksen käynnistäminen toteutettiin keväällä 2019, johon ei saatu hakemuksia. Tutkimushankkeen haku on parhaillaan uudelleen avoinna ja mikäli tutkimushankkeen kannalta mahdollisia hakemuksia saadaan, tullaan tutkimus käynnistämään heti alkusyksystä 2020.